

ÖĞRETMEN ADAYLARININ SINIF ÖĞRETMENLİĞİ BÖLÜMÜNE İLİŞKİN TUTUMLARININ İNCELENMESİNE YÖNELİK BİR PROGRAM DEĞERLENDİRME ÇALIŞMASI

Dr. Işıl ÜREDİ¹
Dr. Lütfi ÜREDİ²

ÖZET

Bu çalışmada, öğretmen adaylarının sınıf öğretmenliği bölümüne ilişkin tutumlarının incelenmesi amaçlanmıştır. İlköğretim bölümü sınıf öğretmenliği anabilim dalı programına yeni başlamış olan birinci sınıf öğrencileri, ikinci ve üçüncü sınıf öğrencileri ile programı tamamlamakta olan son sınıf öğrencileri arasında sınıf öğretmenliği bölümüne karşı tutum bakımından bir fark oluşup oluşmadığının incelendiği araştırmada, tarama modeli kullanılmıştır. Araştırma, Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı Lisans Programının birinci sınıfından 152, ikinci sınıfından 150, üçüncü sınıfından 150 ve dördüncü sınıfından 155 öğretmen adayı üzerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya toplam 607 öğretmen adayı katılmıştır. Araştırma verileri, araştırmacılar tarafından geliştirilen, geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılan “Sınıf Öğretmenliği Bölümüne İlişkin Tutum Ölçeği” ile toplanmıştır. 36 maddeden oluşan ölçme aracının güvenilirlik katsayısı .89 olarak hesaplanmış, ölçeğe ilişkin dört faktör yapısı tespit edilmiştir. Bu faktörler, bölümü sevip sevmeme, bölüme ilişkin faaliyette bulunma, bölümdeki derslere ilişkin tutum ve bölümde öğrendiklerine karşı tutumdur. Araştırma sonuçları, İlköğretim Sınıf Öğretmenliği Lisans Programı son sınıf öğrencilerinin sınıf öğretmenliği bölümüne ilişkin tutumlarının diğer sınıflardaki öğrencilerden istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek olduğunu göstermiştir. Ayrıca sonuçlar, bayan öğretmen adaylarının erkek öğretmen adaylarına göre daha yüksek tutum puanına sahip olduğunu göstermiştir.

Anahtar Sözcükler: Sınıf öğretmenliği bölümü, tutum, program değerlendirme

ABSTRACT

In this research study, it is aimed to examine prospective classroom teachers' attitudes towards classroom teaching department. The research conducted mainly consider whether there is a meaningful difference among first, second, third and fourth year students' attitudes towards the programme that they have attendent. To do that survey method is into practice.

Research took place in Marmara University in Istanbul. 607 prospective classroom teachers who attend Primary Education Department of the university mentioned above. Among these participants, 152 of them were first year, 150 of them were second year, 150 of them were third year students. 155 of the research participants were were at their last year before graduation. Data collection instrument was “Attitude Towards Classroom Teaching Scale” and developed by the researchers. The scale includes four different factor. These are, whether prospective classroom teachers enjoy being in this department, taking part in the activities in the department, attitudes towards the courses in the department and attitudes towards to what extent their learning is meaningful. Scale consisted of 36 items and its reliability coefficient was .89. The student responses were evaluated in the light of those factors. Findings display that last year students more positive attitudes towards their program than other research participants.

¹ Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı Öğretim Görevlisi Dr. (e_posta: isiluredi@marmara.edu.tr)

² Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı Öğretim Görevlisi (e_posta: lutfiuredi@marmara.edu.tr)

Additionally, findings also display that females hold more positive attitudes towards their program than male research participants.

Keywords: Classroom teaching department, attitude, curriculum evaluation

GİRİŞ

Sınıf öğretmenliği, ilköğretim kurumlarının eğitim, öğretim ve yönetim görevlerini yerine getirmekle yükümlü özel bir ihtisas mesleğidir. 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Yasası'nda; öğretmenliğin, devletin eğitim, öğretim ve bununla ilgili yönetim görevlerini üzerine alan, özel ihtisas mesleği olduğu, öğretmenlerin bu görevlerini, Türk milli eğitiminin amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak yapmakla yükümlü buldukları, öğretmenlik mesleğine hazırlığın da, genel kültür, özel alan bilgisi ve pedagojik formasyon ile sağlanacağı hükme bağlanmıştır (Özyar, 2001).

1998-1999 öğretim yılından itibaren uygulanmaya başlanan, MEB ve YÖK iş birliğine dayalı Milli Eğitimi Geliştirme Projesi (MEGP), eğitim fakültelerinde günümüzdeki öğretmen yetiştirme programının yapısını oluşturmuştur. Öğretmen yetiştirme programlarından istenilen verimin elde edilmesi, bir yandan özel olarak hazırlanmış bir çevrede kontrollü olarak uygulanmasına, diğer yandan da uygulamaları geliştirmek üzere sürekli olarak izlenmesine bağlıdır. Bu bağlamda uygulanan programın değeri, programın uygulanmasından elde edilen sonuçlarla belirlenir (Kaya, 1996). Program değerlendirme, uygulanan bir programın değeri ya da gruplar, bireyler ve örgütlere uygunluğu hakkında yargılamaların yapıldığı bir süreçtir (Melrose, 1996). Bu süreçte amaçlanan öğrenme olayları öncesinde, esnasında ve sonrasında bilgiler toplanır ve bu bilgilere dayalı olarak programın etkililiğine ilişkin bir yargıya varılır (Melrose, 1996; Saskatchewan Education, 1991).

Eğitim programlarına ilişkin değerlendirmeler programın tüm öğelerine yönelik olarak gerçekleştirilebilir. Bu öğeler hedef, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve ölçme-değerlendirmedir (Demirel, 1998). Eğitim programlarında yetiştirilen kişide bulunması istenen bilişsel ve psikomotor hedeflerin yanı sıra duyuşsal özelliklerin ifadesi olan hedefler de vardır. Bu hedefler, öğrencilerin ilgileri, değer yargıları, benlik algıları ve tutumları ile ilgilidir. Öğrencilerin duyuşsal öğrenmeleri, başlı başına öğretim hedefi olmalarının yanı sıra aynı zamanda öğrenmenin gerçekleşmesinde de en etkili araçlardır. Bu nedenle günümüzde de öğrenmeyi etkilediği ve kişinin hayatına yön verdiği araştırmalarla kanıtlanmış olan duyuşsal öğrenmelerin en önemli ögesi olan tutumların eğitim sürecinin çeşitli aşamalarında ölçülmesi ve değerlendirilmesi önem kazanmıştır.

Bireyin çevresindeki herhangi bir konuya karşı sahip olduğu bir tepki ön eğilimini ifade eden tutum, bireyin davranışlarına yön veren ve karar verme sürecinde yanlılığa neden olan bir olgudur. Bireyin tutumları gözle görülemez; fakat onun davranışlarına bakarak bir objeye ilişkin tutumu hakkında bilgi sahibi olunabilir. Eğer bir obje ya da olaya karşı geliştirilen tutum olumlu ise, onunla ilgili kararların olumlu olma olasılığı daha yüksektir. Bu nedenle tutumlar, geleceğe yönelik bir karar niteliği taşımaktadır (Tavşancıl, 2002; Ülgen, 1995). Genel olarak tutum, duygusal içerikli fikirler, inançlar, ön yargılar, eğilimler, değerlendirme ve hazır olma durumu gibi kavramlarla tanımlanmaktadır (Kadhiravan ve Balasubramanian, 1999). Bir kişi, olay ya da davranış hakkında olumlu ya da olumsuz davranışta bulunma eğilimleri olan

tutumlar, insanların olayla ilgili doğrudan deneyimleri, ya da gözlemleri ve edindiği bilgiler aracılığı ile öğrenilebilir (Hatzios, 1996).

Eğitim ve öğretim sürecinde de tutumların ölçülmesi, öğrenenin belli zaman birimindeki tutumlarını tespit ederek ilerideki davranışını tahmin etmek, içinde buldukları koşullarla ilgili tutumlarını saptamak, tutumlarını değiştirmek ya da yeni tutumlar oluşturmak üzere öğrenenlerin mevcut tercihlerini öğrenmek gibi çeşitli açılardan yarar sağlamaktadır. Böylelikle bireylerin davranışlarının bilimsel olarak betimlenmeye çalışılması, davranışı yordama yoluyla daha iyiye doğru yönlendirmeye imkan sağlamaktadır (Baysal ve Tekarslan, 1998; Öner, 1997). Buna paralel olarak yapılan çalışmalar da, öğrencilerin tutumlarının, onların okul başarıları üzerinde rol oynayan en önemli faktörlerden birisi olduğunu göstermektedir. Okula karşı olumlu tutuma sahip öğrenciler olumsuz tutma sahip öğrencilere göre daha fazla başarı göstermekte ve böylelikle eğitim programından daha fazla kazanç sağlamaktadır (McCoach, 2002).

Eğitim programına ilişkin tasarımın hazırlanmasında genel hedeflerin oluşturulması; toplumun, konu alanının ve bireyin yani öğrencinin analiz edilmesi ile gerçekleştirilir (Erden, 1998). Öğrencinin analiz edilmesinde de öğrencilerin ihtiyaçlarının, geçmiş yaşantılarının ve öğrenme stillerinin yanı sıra, çeşitli konularla ilgili tutumlarının da dikkatle incelenmesi gerekmektedir. Çünkü öğrencilerin tutumları, tıpkı diğer bireysel özelliklerinde olduğu gibi eğitim programının en önemli girdileridir. Maxwell (2002)'e göre bir işin başlangıcındaki tutumumuz, o işin sonucunu, diğer bütün etkenlerden daha fazla etkiler. Bir öğrencinin çeşitli derslere ilişkin tutumu, ders çalışmaya ilişkin tutumu, öğretmenine, arkadaşlarına ve devam ettiği okula ilişkin tutumu onun öğrenmesini etkileyeceğinden programın başlangıcında o alana ilişkin tutumun ölçülmesi, tutuma ilişkin kazandırılmak istenen amaçlara ulaşılmasında yol gösterici olmaktadır.

Öğrencilerin tutumlarının ölçülmesi, sadece programın başında değil aynı zamanda süreç içerisinde ve programın sonunda da gerçekleştirilebilir. Böylelikle süreç içerisinde gerçekleştirilen öğrenme ve öğretme etkinliklerinin öğrencilerin tutumunu ne derece değiştirdiği, öğrenenlerin ürün olarak ortaya koyduğu duyuşsal özellikler ile sürecin başındaki duyuşsal özellikleri arasında ne gibi bir farklılık olduğu yani uygulanan programın etkililiği tespit edilmiş olunur.

Bir öğretim uygulaması, hedef kitlesi olan öğrencilerin bilişsel, duyuşsal, toplumsal ve fizyolojik özelliklerini ve bu özelliklere dayalı gereksinimleri dikkate alabildiği ölçüde başarılı olabilir (Kuzgun ve Deryakulu, 2004). Bu çalışmada da duyuşsal özellikler bağlamında sınıf öğretmenliği programının değerlendirilmesine yönelik olarak öğretmen adaylarının sınıf öğretmenliği bölümüne ilişkin tutumlarının incelenmesi amaçlanmış, bu amaçla öğrencilerin buldukları sınıflara ve cinsiyetlerine göre bölüme ilişkin tutumlarının farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir.

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Araştırmada tarama modelinin kesit alma yaklaşımı uygulanmıştır. Bu yaklaşıma uygun olarak, çeşitli gelişmişlik evrelerini temsil ettiği kabul edilen birbirinden ayrı gruplar üzerinde yapılan ölçümler aynı gruptan alınmış gibi yorumlanmış ve sonuçların sürekliliği yansıttığı varsayılmıştır (Karasar, 1998). Öğretmen adaylarının sınıf

öğretmenliği bölümüne ilişkin tutumları araştırmacılar tarafından geliştirilen “Sınıf Öğretmenliği Bölümüne İlişkin Tutum Ölçeği” aracılığı ile tespit edilmiş, sınıflara ve cinsiyete göre tutum puanlarında farklılaşma olup olmadığı incelenmiştir.

Çalışma Grubu

Araştırmada, Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı Lisans Programının birinci sınıfından 152, ikinci sınıfından 150, üçüncü sınıfından 150 ve dördüncü sınıfından 155 öğretmen adayı, çalışma grubunu oluşturmuştur. Araştırmaya katılan toplam 607 öğrencinin sınıflara ve cinsiyetlere göre frekans ve yüzde dağılımı tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1: Araştırmaya katılan öğrencilerin sınıflara ve cinsiyete göre yüzde ve frekans dağılımları

SINIF	Cinsiyet	F	%	Toplam %
1	Kız	119	78,3	78,3
	Erkek	33	21,7	100,0
	Toplam	152	100,0	
2	Kız	109	72,7	72,7
	Erkek	41	27,3	100,0
	Toplam	150	100,0	
3	Kız	106	70,7	70,7
	Erkek	44	29,3	100,0
	Toplam	150	100,0	
4	Kız	112	72,3	72,3
	Erkek	43	27,7	100,0
	Toplam	155	100,0	
Toplam	Kız	446	73,5	73,5
	Erkek	161	26,5	100,0
	Toplam	607	100,0	

Tablo 1 incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin %73,5’inin kız; %26,5’inin ise erkek olduğu görülmektedir. Kız ve erkek öğrencilerin oranları arasındaki farklılık, sınıf öğretmenliği bölümüne devam eden öğrencilerin büyük çoğunluğunun kız olmasından kaynaklanmaktadır.

Ölçme Aracı

Araştırmada öğretmen adaylarının sınıf öğretmenliği bölümüne ilişkin tutumlarını saptamak amacıyla araştırmacılar tarafından geliştirilen 36 maddeden oluşan “Sınıf Öğretmenliği Bölümüne İlişkin Tutum Ölçeği” kullanılmıştır.

5’li likert tipi olarak hazırlanan ölçme aracının geçerlilik çalışmasında yapı geçerliğini test etmek amacıyla faktör analizi yapılmıştır. 170 kişiye uygulanan ölçme aracının faktör yapılarına ayrıştırılıp ayrıştırılamayacağı hakkında bilgi sahibi olmak için KMO Bartles testi yapılmış ve Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy değerinin .50’nin üstünde çıkmış olması (KMO=0,786, $p<0.01$) faktör analizi açısından örneklem kümesinin uygun olduğunu göstermiştir. Bartlett's testi

sonucunun da $p < .01$ düzeyinde anlamlı olması ölçme aracının faktör yapılarına ayrıştırılabileceğini göstermiştir. Yapılan faktör analizi sonucunda bölümde öğrendiklerine ilişkin tutum, bölümdeki derslere ilişkin tutum, bölümü sevip sevmeme ve bölüme yönelik faaliyette bulunma olmak üzere dört faktör yapısı belirlenmiş ve dört faktörün toplam varyansın %49'unu açıklayabildiği gözlenmiştir. Ölçme aracının ölçüt-bağıntılı geçerliğini test etmek üzere Aşkar ve Erden (1987) tarafından geliştirilmiş “Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği” ile “Sınıf Öğretmenliği Bölümüne İlişkin Tutum Ölçeği” arasındaki ilişki incelenmiş iki ölçek arasında anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır ($r = .69$; $p < .01$).

Ölçme aracının güvenilirlik çalışmasında ise, devamlılık katsayılarını tespit etmek için geliştirilen tutum ölçeği bir hafta ara ile iki kez 30 kişilik bir gruba uygulanmış, elde edilen verilere ilişkili grup t-testi uygulanmıştır. Testin genel toplamında korelasyonun istatistiksel açıdan $p < 0.01$ düzeyinde anlamlı olduğu tespit edilmiş ve devamlılık katsayısı 0,995 olarak hesaplanmıştır. Geçerlik ve güvenilirlik çalışmasının bir parçası olan madde analiz sonucuna göre ise madde toplam, madde kalan ve madde ayırt edicilik düzeyinde anlamlı sonuçlar elde edilmiştir. Geçerlik ve güvenilirlik çalışması sonucunda elde edilen faktörlerin madde sayıları ve iç tutarlık katsayıları tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması sonucunda elde edilen faktörlerin madde sayıları ve iç tutarlık katsayıları

Faktörler	Madde Sayısı	Cronbach alpha
1. Faktör: Sınıf Öğretmenliği Bölümünde öğrendiklerine karşı tutum	9	0,7960
2. Faktör: Sınıf Öğretmenliği Bölümündeki derslere karşı tutum	6	0,7782
3. Faktör: Sınıf Öğretmenliği Bölümünü sevip sevmeme	11	0,8139
4. Faktör: Sınıf Öğretmenliği Bölümüne ilişkin faaliyette bulunma	10	0,8516
Ölçek Toplamı	36	0,8930

Tablo 2’de görüldüğü gibi her bir faktöre ilişkin iç tutarlık katsayısının yüksek olması ve $p < 0.01$ düzeyinde anlamlı olması ölçekte bulunan maddelerin birbirleriyle tutarlı olduğunu ve aynı özelliği yoklayan maddelerden oluştuğunu göstermiştir.

BULGULAR

Araştırmada, ilk olarak öğretmen adaylarının cinsiyetlerine göre sınıf öğretmenliği bölümüne ilişkin tutumlarının farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. Bu probleme yanıt aramak için “Sınıf Öğretmenliği Bölümüne İlişkin Tutum Ölçeği”nin alt boyutlarından ve ölçek toplamdan alınan ortalama puanların cinsiyete göre fark gösterip göstermediğine ilişkin ilişkisiz grup t-testi yapılmış sonuçlar tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo 3: Öğrencilerin cinsiyetlerine göre sınıf öğretmenliği bölümüne ilişkin tutumlarının farklılık gösterip göstermediğine ilişkin ilişkisiz grup t-testi sonuçları

	CINSİYET	n	X	s.s	s.h	t	sd	p
Öğr-tutum	Kız	446	35,0426	4,19636	,19870	11,910	264,464	p<.01
	Erkek	161	30,1615	4,54821	,35845			
Ders-tutum	Kız	446	20,3184	3,30569	,15653	11,960	605	p<.01
	Erkek	161	16,4472	4,05879	,31988			
Bölümü-sevme	Kız	446	44,9641	6,25047	,29597	14,803	605	p<.01
	Erkek	161	36,0745	7,25651	,57189			
Faaliyette-bul	Kız	446	32,8161	5,77848	,27362	12,560	605	p<.01
	Erkek	161	26,0186	6,17705	,48682			
Genel Tutum	Kız	446	133,1413	15,35806	,72723	17,007	277,306	p<.01
	Erkek	161	108,7019	15,72691	1,23945			

Tablo 3 incelendiğinde sınıf öğretmenliği bölümüne ilişkin hem genel tutum bazında hem de boyutlar bazında kız ve erkek öğrenciler arasında kız öğrencilerin lehine anlamlı bir fark olduğu görülmektedir (p<.01).

İkinci olarak öğrencilerin buldukları sınıflara göre sınıf öğretmenliği bölümüne ilişkin tutumlarının farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. Bunun için “Sınıf Öğretmenliği Bölümüne İlişkin Tutum Ölçeği”nin alt boyutlarından ve ölçek toplamından alınan ortalama puanların sınıflara göre fark gösterip göstermediğine ilişkin tek faktörlü MANOVA analizi yapılmış, sonuçlar tablo 4’te sunulmuştur.

Tablo 4: Sınıflara göre sınıf öğretmenliği bölümüne ilişkin tutumların farklılık gösterip göstermediğine ilişkin tek faktörlü MANOVA analizi

Kaynak	Bağımsız Değişkenler	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Düzeltilmiş Model	Öğr-tutum	1331,539	3	443,846	21,186	p<.01
	Ders-tutum	5,717	3	1,906	,124	-
	Bölümü-sevme	735,622	3	245,207	4,295	p<.01
	Faaliyette-bul	629,644	3	209,881	4,905	p<.01
	Genel-tutum	7547,473	3	2515,824	7,306	p<.01
Intercept	Öğr-tutum	690998,740	1	690998,740	32983,113	p<.01
	Ders-tutum	225841,018	1	225841,018	14697,495	p<.01
	Bölümü-sevme	1101301,986	1	1101301,986	19291,747	p<.01
	Faaliyette-bul	583727,028	1	583727,028	13642,790	p<.01
	Genel-tutum	9734027,730	1	9734027,730	28267,575	p<.01
Sınıflar	Öğr-tutum	1331,539	3	443,846	21,186	p<.01
	Ders-tutum	5,717	3	1,906	,124	-
	Bölümü-sevme	735,622	3	245,207	4,295	p<.01
	Faaliyette-bul	629,644	3	209,881	4,905	p<.01
	Genel-tutum	7547,473	3	2515,824	7,306	p<.01
Hata	Öğr-tutum	12632,896	603	20,950		
	Ders-tutum	9265,670	603	15,366		
	Bölümü-sevme	34423,275	603	57,087		
	Faaliyette-bul	25800,250	603	42,786		
	Genel-tutum	207644,935	603	344,353		
Toplam	Öğr-tutum	705291,000	607			

	Ders-tutum	235176,000	607
	Bölümü-sevme	1137042,000	607
	Faaliyette-bul	610253,000	607
	Genel-tutum	9952988,000	607
Düzeltilmiş	Öğr-tutum	13964,435	606
Toplam	Ders-tutum	9271,387	606
	Bölümü-sevme	35158,896	606
	Faaliyette-bul	26429,895	606
	Genel-tutum	215192,409	606

$\lambda = ,865$; $F = 7,484$; $p < ,01$, $\eta^2 = ,047$

Tablo 4’te görülen tek faktörlü MANOVA analizi sonuçları, öğretmen adaylarının buldukları sınıflara göre sınıf öğretmenliği bölümüne ilişkin tutum puan ortalamaları arasında anlamlı düzeyde farklılıklar olduğunu göstermiştir ($\lambda = ,865$; $F = 7,484$; $p < ,01$). Ayrıca sonuçlar öğrencilerin buldukları sınıfların sınıf öğretmenliği bölümüne ilişkin tutumlarındaki değişimin %5’ini açıklayabildiğini göstermiştir. Ölçek toplamında ve ölçeğin dört faktörüne ilişkin ortalama ve standart sapma değerleri üzerinde gerçekleştirilen tek yönlü anova testi sonuçları, öğretmen adaylarının derslere ilişkin tutumları dışındaki diğer tutum puan ortalamalarında sınıflara göre anlamlı farklılıklar olduğunu göstermiştir ($p < ,01$). Öğretmen adaylarının sınıf öğretmenliği bölümüne ilişkin tutum puanlarının hangi sınıflara göre farklılık gösterdiğini test etmek amacıyla scheffe testi yapılmış sonuçlar tablo 5’te sunulmuştur.

Tablo 5: Sınıf Öğretmenliği bölümüne ilişkin tutumların hangi sınıflara göre farklılık gösterdiğine ilişkin scheffe testi sonuçları:

	SINIF (I)	SINIF (J)	Ortalama Farkı	s.h	p
Öğr-tutum	1	3	-3,4423	,52678	$p < ,01$
		4	-3,5031	,52249	$p < ,01$
	2	3	-2,1000	,52852	$p < ,01$
		4	-2,1609	,52424	$p < ,01$
Bölümü-sevme	1	4	-2,7037	,86248	$p < ,05$
Faaliyette-bulunma	1	3	-2,5639	,75282	$P < ,01$
		4	-2,3749	,74668	$P < ,01$
Genel-tutum	1	3	-7,9666	2,13569	$p < ,01$
		4	-8,8034	2,11828	$p < ,01$

Tablo 5 incelendiğinde, bölümde öğrendiklerine ilişkin tutum boyutunda 1. ve 3. sınıflar arasında 3. sınıfların lehine; 1. ve 4. sınıflar arasında 4. sınıfların lehine anlamlı bir farklılığın tespit edildiği görülmektedir ($p < ,01$). Bölümü sevip sevmeme boyutunda 1. ve 4. sınıflar arasında 4. sınıfların lehine anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir ($p < ,05$). Bölüme ilişkin faaliyette bulunma boyutunda ise 1. ve 3. sınıflar arasında 3. sınıfların lehine, 1. ve 4. sınıflar arasında da 4. sınıfların lehine anlamlı bir farklılık saptanmıştır ($p < ,01$). Genel tutum puanlarında ise diğer boyutlarda tespit edilenlere paralel olarak 1. ve 3. sınıf öğrencileri arasında 3. sınıfların lehine, 1. ve 4. sınıflar arasında da 4. sınıfların lehine anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir ($p < ,01$).

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada, sınıf öğretmenliği bölümü programının, bölüme karşı tutum boyutunun değerlendirilmesinde tutum ölçeğinin kullanımına yönelik bir uygulamaya yer verilmiştir. Araştırma sonucunda sınıf öğretmenliği bölümüne ilişkin hem genel tutum bazında hem de boyutlar bazında kız ve erkek öğrenciler arasında kız öğrencilerin lehine anlamlı farklılıklar olduğu tespit edilmiştir. Bu durum kız öğrencilerin okudukları bölümü daha çok sevdiklerini, öğretmen olmaya ilişkin motivasyonlarının daha yüksek olduğunu göstermektedir. Öğretmenlik mesleğinin en önemli özelliklerinden birisi, genellikle bayanlar tarafından tercih edilen bir meslek olmasıdır (Erden,2005). Bu yüzden bayanların öğretmen olmaya daha istekli oldukları ve eğitim süreci içerisindeki tutumlarının daha olumlu olduğu söylenebilir.

Araştırmadan elde edilen diğer bir sonuca göre, öğretmen adaylarının buldukları sınıflara göre sınıf öğretmenliği bölümüne ilişkin tutum puanlarında anlamlı farklılıklar bulunmaktadır. 3. sınıftan itibaren başlayan ve 4. sınıfta da devam eden olumlu yöndeki değişiminin, öğrencilerin öğrendiklerini gerek öğrenme ortamında gerekse staj okullarında uygulama fırsatı bulmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Öğretmen adaylarının derslere ilişkin tutumlarının farklılaşmaması; fakat öğrendiklerine ilişkin tutumlarının artması, ders dışı öğrenmelerin olumlu etkisini göstermektedir. Sınıf öğretmenliği bölümüne ilişkin tutum puanlarının 1. ve 2. sınıftan 4. sınıfa doğru artarak farklılaşması bölüm programının sınıf öğretmenliği bölümüne ilişkin olumlu tutum oluşturmada etkili olduğu sonucunu akla getirmektedir.

Program değerlendirme, oldukça kapsamlı ve ayrıntılı bir süreçtir. Bir kurumun ya da bir bölümün programının değerlendirilmesinde girdi, süreç ve ürün boyutunda ne kadar çok öğeye yer verilirse ve bu öğelerin değerlendirilmesine yönelik ne kadar çok ölçme aracı kullanılırsa programın etkiliği hakkında o kadar sağlıklı sonuçlara varılabilir. Bu nedenle programın tutum üzerindeki etkisinin saptanmasında tutum ölçeklerinin yanı sıra gözlem ve mülakat gibi nitel araştırma tekniklerinin de kullanılması getirilebilecek öneriler arasındadır. Ayrıca program değerlendirme sürecinde tutum dışındaki duyuşsal öğelerin de incelenmesinin (ilgi, benlik algısı, motivasyon, öz-yeterlik) gerektiği düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

- Aşkar, P., Erden M. (1987). Öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ölçeği, *Çağdaş Eğitim*, 121, 8-11.
- Baysan, C. Tekarslan, E. (1998). *Davranış bilimleri*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Yayınları.
- Chapman, E. N. (1999). *Tutum- en değerli varlığımız*. İstanbul: Alfa Basım.
- Demirel, Ö. (1998). *Kuramdan uygulamaya eğitimde program geliştirme*. Ankara: Kardeş Kitap ve Yayınevi.
- Erden, M. (1998). *Eğitimde program değerlendirme*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Erden, M. (2005). *Öğretmenlik mesleğine giriş*. İstanbul: Epsilon Yayınevi.
- Hatzios, M.K. (1996). Effective models for measuring students' attitudes toward the marketing education program. *Journal of Vocational and Technical Education*, 13 (1), <http://scholar.lib.vt.edu/ejournals/JVTE/v13n1/hatzios.html> internet adresinden 01.03.2003 tarihinde alınmıştır.
- Kadhiravan, S., Balasubramanian, N. (1999). Computer anxiety and attitude towards computers in relation to achievement in computer science. Paper presented at the annual meeting of the International Conference on Collaborative & Networked Learning. New Delhi. India. <http://www.india.edu/ignouconf/papers/pad002.html> internet adresinden 01.03.2003 tarihinde alınmıştır.
- Karasar, N. (1998). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım Ltd. Şti.
- Kaya, Z. (1996). Eğitimde program değerlendirme yaklaşımları, II. Ulusal Eğitim Sempozyumu Bildirileri, İstanbul: Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Yayını.
- Kugun, Y., Deryakulu, D. (2004). Eğitimde bireysel farklılıklar ve eğitime yansımaları, (Ed: Kuzgun, Y., ve Deryakulu, D) *Eğitimde Bireysel Farklılıklar*, (ss. 1-13), Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Maxwell, John, C. (1996). *Kazanan tutum*. İstanbul: Kurtiş Matbaa Ltd. Şti.
- McCoach, D.B. (2002). A validation study of the school attitude assessment survey. *Measurement and Evaluation in Counseling and Development*, 35(2), 66-78.
- Melrose, Mary. (1996). Encouraging transactional and critical models of curriculum evaluation. Different Approaches: Theory and Practice in Higher Education. Proceedings HERDSA Conference 1996. Perth, Western Australia, 8-12 July. <http://www.herdsa.org.au/confs/1996/melrose.html> internet adresinden 01.03.2005 tarihinde alınmıştır.
- Öner, N. (1997). *Türkiye 'de kullanılan psikolojik testler*. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları.

Özyar, A. (2001). Türkiye’de öğretmen yetiştirme politikaları. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi*, 2(21).
<http://yayim.meb.gov.tr/yayimler/sayi21/icindekiler.htm> internet adresinden 01.03. 2004 tarihinde alınmıştır.

Saskatchewan Education. 1991. *Student evaluation: A teacher handbook*. Regina, SK: Saskatchewan Education. <http://www.sasked.gov.sk.ca/docs/health/health6-9/reference.html> internet adresinden 01.03.2004 tarihinde alınmıştır.

Tavşancıl, E. (2002). *Tutumların ölçülmesi ve spss ile veri analizi*. Ankara: Nobel Yayınları.

Ülgen, G. (1995). *Eğitim psikolojisi*. Ankara: Bilim Yayınları.